

اصول و ضوابط حمل و نقل جاده ای بار و کالا (ابعاد و اوزان)

The Road Transportation Regulations (Weight & Dimensions)

تهیه کننده: شرکت حمل و نقل ماهان ترابر پارسیان

Director: Mahan Tarabar Parsian Co.

آدرس: ایران - تهران - جاده قدیم قم - شهرک حمل و نقل استان تهران - پلاک ۷۴

تلفن: ۵۵۲۲۷۷۴۰ فکس: ۵۵۲۲۷۷۲۵ پست الکترونیک (ایمیل): info@MahanTransport.com

وب سایت: <http://www.MahanTransport.com>

اصول و ضوابط حمل و نقل جاده ای بار و کالا (ابعاد و اوزان)

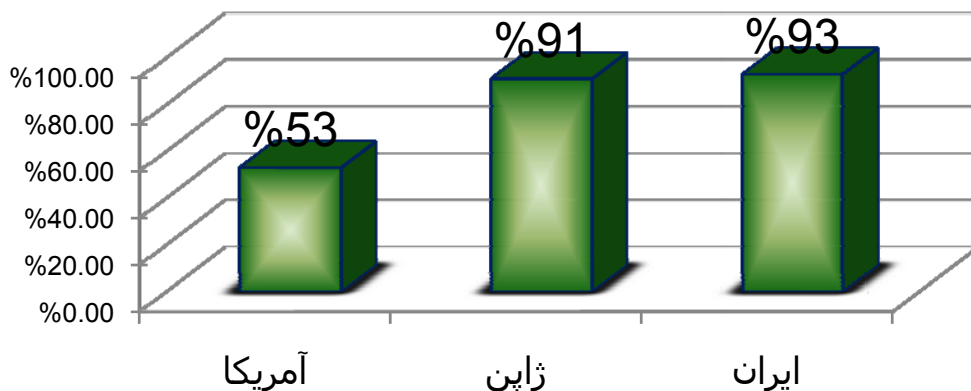
۱. مقدمه و تاریخچه

از زمان پیدایش انسان و توجه به مسیری جهت عبور و مرور و تأمین احتیاجات روزانه، راه نیز وجود داشته است. اما بیشترین توجه به راه از زمان شکل گیری زندگی اجتماعی بوجود آمده است. از آنجا که امکان تأمین کلیه مایحتاج رفاه و زندگی بشر در یک منطقه وجود نداشته، یا اینکه تولید کلیه مایحتاج در یک منطقه مقرون به صرفه نبوده است، بشر برای راحتی و تأمین نیازهای زندگی از منطقه ای به منطقه دیگر سفر کرده است. اما آنچه امروز از آن به عنوان راه یا جاده یاد می شود مسیری است ایمن و هموار، که دو منطقه جغرافیایی را به یکدیگر متصل می کند و به طور طبیعی راه مورد نظر، نیازمند گروههایی است که تأمین ایمنی و هموار بودن راه را به عهده داشته و خدمات مورد نیاز بهره برداران از راه را تأمین نمایند. اولین راه با این تعریف مربوط به دوره پادشاهی کوروش می باشد.

۱-۱. حمل و نقل جاده ای و دلایل اهمیت آن

حمل و نقل اصولاً به یکی از روشهای حمل و نقل زمینی (اعم از جاده ای، ریلی و لوله ای)، حمل و نقل آبی (دریایی)، حمل و نقل هوایی یا حمل و نقل ترکیبی انجام می شود. با توجه به در دسترس بودن، ارزانی و انعطاف پذیری حمل و نقل جاده ای، این روش حمل و نقل یکی از متداولترین روشهای جابجایی مسافر و بار در سراسر دنیا است. در کشور ایران نیز بیش از ۹۰٪ درصد سهم حمل و نقل بار و مسافر به حمل نقل زمینی اختصاص دارد. در کشور ژاپن بیش از ۹۰٪ درصد و در کشور آمریکا بیش از ۵۰٪ درصد سهم حمل و نقل، به حمل و نقل جاده ای اختصاص دارد. مهمترین دلیل این موضوع در دسترس بودن این شیوه از حمل و نقل می باشد. به عبارت دیگر در اغلب موارد کلیه روشهای حمل و نقل، در مبداء یا مقصد، به شیوه حمل و نقل جاده ای نیاز دارند.

(شکل 1-2) آمار وضعیت حمل و نقل جاده ای نسبت به سایر روشها در برخی از کشورها

۲-۱. تعاریف و مفاهیم

در متن حاضر برخی از اصطلاحات و مفاهیم مورد استفاده قرار گرفته که جهت بهره برداری و درک بهتر، در ادامه تعاریف عبارات مورد استفاده ارائه می‌شود:

بارنامه: برگ بهاداری است کاشف حقوق مالکیت که مشخصات بار، وسیله نقلیه، راننده و غیره در آن نوشته می‌شود.

تبار: واحد سنجش وزن است که به صورت تن بیان می‌شود.

اضافه بار: باری است که بیش از ظرفیت مجاز وسیله نقلیه موتوری حمل شود.

محور وسیله نقلیه: محور یا اکسل قسمتی از وسیله نقلیه است که چرخ‌ها در دو طرف آن قرار می‌گیرند.

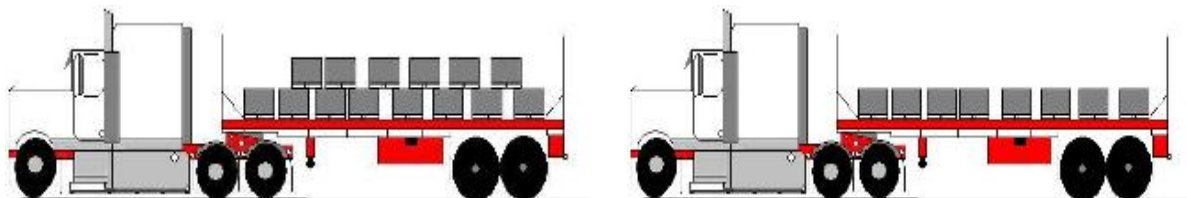
Axle

(شکل ۷-۱) تصویر نمونه از محور وسیله نقلیه

اضافه بار کل: مجموع باری است که بیش از ظرفیت مجاز وسیله نقلیه موتوری حمل شود.

Over Weight Load

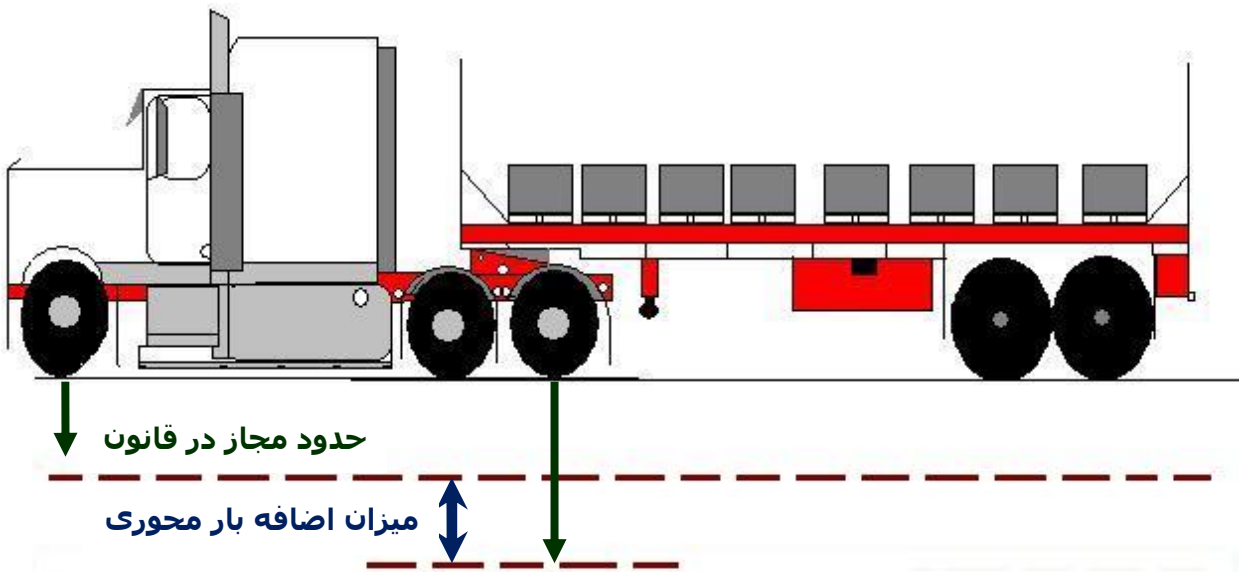

✓ میزان وزن کل مجاز = ۲۲ تن   ✗ وزن کل = ۵۰ تن ← ۱۸ تن اضافه بار کل

(شکل ۹-۱) نمایش میزان اضافه بار کل وسیله نقلیه باری

اضافه بار محوری: میزان باری که بیش از ظرفیت مجاز هر يك از گروه‌های محوری وسیله نقلیه موتوری حمل شود.

(شکل ۱-۱۰) نمایش میزان اضافه بار محوری در وسیله نقلیه باربری

Axle Overloads

بارهای ترافیکی: به بارهایی که ابعاد یا وزن آنها از حدود مشخص شده در قانون تجاوز نماید بار ترافیکی اطلاق می شود. (شکل ۲-۲۰ - ص ۲۳)

بارگیر: قسمتی ثابت یا غیر ثابت از وسیله نقلیه باری که کالا داخل یا روی آن حمل می شود.

بارگیر ثابت: قسمتی ثابت از وسیله نقلیه باری که کالا داخل یا روی آن قرار می‌گیرد. برخی از انواع بارگیر ثابت عبارتند از: بارگیر اتاق‌دار، بارگیر بغل‌دار معمولی، بونکر، کمپرسی ...

بارگیر غیر ثابت: قسمتی غیر ثابت که کالا داخل یا روی آن قرار می‌گیرد و قابلیت اتصال و جدا شدن از کشنده باری مربوط به بارگیر را دارا می باشد. برخی از انواع بارگیر غیر ثابت عبارتند از: بارگیر بغل‌دار چادری، بوژی، جامبو، کفی، کمرشکن.

بارگیر اطاق دار: دیواره و کف بارگیر پوشیده بوده و برای حمل کالاهای بسته بندی شده و محصولات کشاورزی مورد استفاده قرار می گیرد.

(شکل ۱-۱۱) نمونه ای از بارگیر اطاق دار

Room Truck

بارگیر بغل دار معمولی: وسیله نقلیه دارای بارگیر با دیوار جانبی کوتاه برای حمل انواع کالا بخصوص کالاهایی که بارگیری و باراندازی آنها از طرفین بارگیر (بدلیل باز و بسته شدن لولایی بغلها)، به راحتی امکان پذیر و میسر است.

(شکل ۱-۱۲) نمونه ای از بارگیر بغل دار معمولی

Side Truck

کمپرسی: وسیله نقلیه دارای بارگیر با بدنه فلزی و مجهز به جک هیدرولیکی بالا برنده برای تخلیه کالا و مورد استفاده برای حمل کالاهای ساختمانی و معدنی است.

(شکل ۱-۱۲) نمونه هایی از تصاویر کمپرسی

Transporter

بغلدار چادری: وسیله نقلیه دارای بارگیر با دیواره جانبی کوتاه و پوشیده با چادر برای حمل کالاهای بسته بندی شده و منظم.

(شکل ۱-۱۴) تصاویری از تریلی و کامیونت بغلدار چادری در حال بارگیری

Curtain Side Truck

OR

Coverage Wrapped Truck

بارگیر مسقف: وسیله نقلیه دارای بارگیر مکعب مستطیل شکل فلزی و غیر قابل نفوذ بوسیله آب، و برای حمل مواد غذایی و دارویی و مرسولات پستی و ..... .

(شکل ۱-۱۵) نمونه هایی از بارگیر مسقف

Box Trucks

بارگیر یخچال‌دار: وسیله نقلیه دارای بارگیر مجهز به سیستم سرد کننده و برای حمل کالاهای فاسد شدنی.

(شکل ۱-۱۶) نمونه ای از بارگیر یخچال‌دار

Reefer Truck

بارگیر مخزن دار: وسیله نقلیه دارای بارگیر استوانه ای شکل از جنس فلز یا فایبرگلاس که برای حمل و نقل گاز مایع، مواد شیمیایی، مشتقات نفتی و ... به کار می‌رود.

(شکل ۱-۱۷) تصاویر چند نمونه بارگیر مخزن دار

Tanker Trucks

جامبو: وسیله نقلیه دارای بارگیر کمرشکن بغلدار چادری که با توجه به وجود شکست در قسمت بارگیر، حجم بیشتری از بار توسط این وسیله نقلیه قابل حمل می‌باشد.

(شکل ۱-۱۸) تصاویر نمونه هایی از جامبو

Combo Truck

کمرشکن: این وسیله نقلیه دارای بارگیر غیر ثابت به شکل کفی دارای تعداد محور و عرض بیشتر از کفی و ارتفاع سطح بارگیر کم و برای حمل کالای سنگین و غیر قابل تفکیک است.

(شکل ۱-۱۹) نمونه هایی از تصاویر کمرشکن

Role Trucks

بوژی: وسیله نقلیه دارای بارگیر غیرثابت با محورهای متغیر و سیستم هیدرولیکی توزیع نیرو و برای حمل کالاهای فوق سنگین و غیر قابل تفکیک. با توجه به امکان افزایش محورهای بوژی در طول و عرض، تقریباً حمل هر نوع باری با این وسیله نقلیه در جاده امکان پذیر است.

(شکل ۱-۲۰) نمونه هایی از تصاویر بوژی

Bogie Trucks

۳-۱. معرفی انواع روشهای تقسیم بندی بار، و جایگاه مقررات ابعاد و اوزان

برای تقسیم بندی بارها با توجه به معیارهای مختلف از روشهای متفاوتی نیز استفاده می شود. با توجه به موضوع مورد نظر در این متن، بارها از نظر شکل ظاهری و ماهیت به صورت زیر تقسیم بندی می شوند:

- الف. از نظر جنس بار
- ب. از نظر شکل هندسی بار
- ج. از لحاظ خطرناک بودن ماهیت بار
- د. از نظر ابعاد و وزن (بارهای ترافیکی)

به طور کلی جزئیات هر یک از روشهای طبقه بندی عبارت است از:

• الف. تقسیم بندی از نظر جنس بار:

- کالای استخراج شده از معادن
- محصولات کشاورزی
- اجسام فلزی تولید شده
- فرآورده های شیمیایی
- صنایع سبک ماشین آلات سبک و نیمه سنگین و سنگین
- کاغذ و چوب
- چرم و پوشاک
- متفرقه

• ب. تقسیم بندی از نظر شکل هندسی بار:

منظم:

- بسته ها و جعبه های دارای شکل هندسی منظم
- کلاف ها، طاقه ها، بشکه ها و قرقره ها
- لوله و الوار و هیزم و ترکه های نازک
- صفحات و ورقه های نازک

نامنظم:

- بارهای فله مانند گندم، سیمن
- بارهای دارای شکل هندسی نامنظم مانند برخی موجودات زنده
- بارهای به هم فشرده و متراکم مانند: بسته های علوفه و کاه که بطور نامنظم بهم فشرده شده اند (شکل ۲-۱۴ - ص ۱۹)
- بارهای دارای حجم یا وزن بسیار بالا مانند ماشین آلات کشاورزی و صنعتی

• ج. تقسیم بندی از نظر خطرناک بودن بار:

در صورتی که موادی که حمل می‌شوند بطور ذاتی نسبت به بهداشت یا سلامتی انسان، حیوان و محیط زیست خطر آفرین باشند، به عنوان مواد خطرناک شناخته شده و حمل و نقل آنها شامل ضوابط خاصی است که در این خصوص موضوعات آموزشی و آیین نامه های خاص شامل اصول و ضوابط حمل و نقل آنها وجود دارد.

• د. تقسیم بندی از نظر ابعاد و اوزان (بارهای ترافیکی):

همانطور که در قسمتهای قبل اشاره شد، هر یک از وسایل نقلیه برای عبور و مرور در راههای کشور ملزم به رعایت ضوابطی از نظر ابعاد و اوزان هستند که بر اساس آن حق تردد در راهها را دارند. این ضوابط و مقررات بر مبنای ایمنی تردد استوار است و بر دو اصل استوار است. اول مشخصات فنی وسایل نقلیه و دوم مشخصات ساخت راهها و ابنیه فنی مربوط به آن. به صورت کلی معمولاً مقررات ابعاد و اوزان برای وسایل نقلیه باربری با توجه به ویژگیهای آنها تعیین کننده است، زیرا شرایط فیزیکی ساخت انواع دیگر وسایل نقلیه به صورتی است که استفاده بیش از ظرفیت در آنها به صورت چشمی قابل کنترل بوده و معمولاً اتفاق نمی افتد.

۲. قوانین و مقررات حمل و نقل بار در راهها

قوانین و مقررات حمل و نقل بار در راهها به دو بخش مقررات مربوط به ابعاد، و مقررات مربوط به اوزان تقسیم بندی می‌شود. مقررات مربوط به ابعاد شامل مقررات مربوط به طول، عرض و ارتفاع، و مقررات مربوط به وزن شامل مقررات مربوط به بار کل و وزن محوري وسایل نقلیه است. بر اساس این مقررات کلیه وسایل نقلیه باربري ملزم به رعایت محدودیتهای تعیین شده در این مقررات می‌باشند. برای سایر وسایل نقلیه و بارهایی که از حدود تعیین شده در این مقررات تجاوز نمایند، مقررات خاص دیگری تعیین و ابلاغ شده است که در فصل ۲ بطور مبسوط مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۲. قوانین و مقررات مربوط به ابعاد

منظور از ابعاد طول، عرض و ارتفاع وسایل نقلیه با بار است که در این قسمت جزئیات مربوط به این موضوع ارائه می‌شود.

۱-۱-۲. قوانین و مقررات مربوط به طول (محدودیت های طول)

منظور از طول وسیله نقلیه، فاصله بین ابتدایی ترین قسمتی که وسیله نقلیه یا بار، تا انتهای ترین قسمتی که وسیله نقلیه یا بار در امتداد طولی وسیله نقلیه می‌باشد. قبل از طرح مقررات مربوط به طول انواع وسیله نقلیه باربري، دلایل این محدودیتهای مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱-۱-۲. دلایل وضع قوانین محدودیت طول وسایل نقلیه با بار

برخی از مهمترین دلایلی که لازم است تا محدودیتهای طولی برای انواع وسایل نقلیه اعمال شود در ادامه مورد بررسی قرار گرفته است. اساس کلیه این قوانین و مقررات ایمنی رفت و آمد خود وسیله نقلیه و سایر استفاده کنندگان از راه است:

- کاهش میدان دید سایر رانندگان
- کاهش سرعت تردد در مسیر
- کاهش قدرت سبقت دیگر وسایل نقلیه
- کاهش قابلیت کنترل و هدایت وسیله نقلیه
- مشکل عبور و اشغال باند مخالف در قوسها

(شکل ۱-۲) نمونه‌ای از مشکل کاهش دید سایر وسایل نقلیه در مقابل وسیله نقلیه طویل

Tall or Over Size Trucks

۲-۱-۱-۲. حداکثر طول مجاز انواع وسایل نقلیه با بار مجاز

بطور کلی طول انواع وسایل نقلیه باری در ۴ گروه اصلی تقسیم‌بندی شده است:

(الف) کامیون دو محور

طول مجاز کامیون دو محور به همراه بار آن باید حداکثر ۱۰ متر (یعنی طول این وسایل نقلیه باید کوچکتر یا مساوی ۱۰ متر) باشد.

(شکل ۲-۶) نمایش حداکثر طول مجاز کامیون دو محور

(ب) کامیون سه محور

طول مجاز کامیون سه محور به همراه بار آن باید حداکثر ۱۲ متر (یعنی طول این وسایل نقلیه باید کوچکتر یا مساوی ۱۲ متر) باشد.

(شکل ۲-۷) تصویر حداکثر طول مجاز کامیون سه محور

(ج) تریلی ۴ محور و بیشتر

طول مجاز تریلی ۴ محور یا بیشتر به همراه بار آن باید حداکثر $16.5/5$ متر (یعنی طول این وسایل نقلیه باید کوچکتر یا مساوی 16.5 متر) باشد.

(شکل ۲-۸) تصویر حداکثر طول مجاز تریلی ۴ محور و بیشتر

(د) تریلی خودرو بر

تریلی خودرو بر به همراه بار آن باید حداکثر $20.75/75$ متر (یعنی طول این وسایل نقلیه با در نظر گرفتن بیرون زدگی خودروها باید کوچکتر یا مساوی 20.75 متر) باشد.

حداکثر طول مجاز: $L \leq 20.75/75$ m

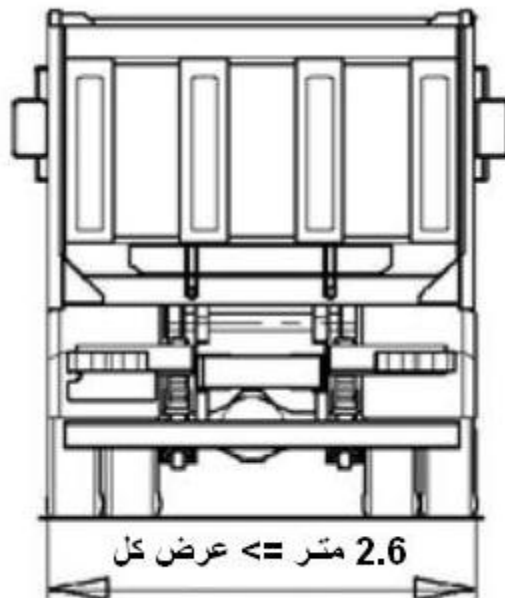
(شکل ۲-۹) تصویر حداکثر طول مجاز تریلهای خودرو بر

۲-۲-۱-۲. حداکثر عرض مجاز انواع وسایل نقلیه با بار

عرض مجاز انواع وسایل نقلیه حمل بار و کالا حداکثر ۲.۶ سانتیمتر (معادل ۲.۶ متر) است.

۳-۱-۲. قوانین و مقررات مربوط به ارتفاع (محدودیت‌های ارتفاع)

منظور از ارتفاع وسیله نقلیه با بار، فاصله شاقولی یا عمود بر سطح افقی از سطح جاده تا بالاترین نقطه بار یا بارگیر می‌باشد. ارتفاع وسیله نقلیه به همراه بار (در صورت عدم آشنایی با روش‌های خاص اندازه‌گیری ارتفاع) به راحتی قابل اندازه‌گیری نبوده و به همین دلیل ممکن است مورد توجه دقیق قرار نگرفته و متعاقب آن در مسیر، مخاطراتی را برای بار، وسیله نقلیه و ابنیه فنی در جاده به همراه داشته باشد. به برخی از این خطرات در ادامه اشاره شده است.

۱-۳-۱-۲. دلایل محدودیت‌های ارتفاع

اولین موضوعی که در رعایت ارتفاع مجاز، به نظر می‌رسد، امکان برخورد بالاترین قسمت وسیله نقلیه یا بار با مستحذات راه از قبیل: تونل، پل عابر پیاده، تابلوهای دروازه‌ای، زیرگذرها و تیرهای زیر تونلها می‌باشد. بعلاوه، مشکلات تعادل وسیله نقلیه بخصوص در قوسها و در سرعت‌های بالا از موضوعات بسیار قابل توجه است. در ادامه برخی از این موارد مورد بررسی قرار می‌گیرد.

- مشکل عبور از تونلها و زیر گذرها

(شکل ۲-۱۱) برخورد قسمت فوقانی بارگیر تریلی با سازه زیرگذر پل

- احتمال برخورد با تجهیزات نصب شده در ارتفاع کم در راه

(شکل ۲-۱۲) برخورد قسمت فوقانی بارگیر با تیرهای زیرپل و آسیب دیدگی پل و بارگیر

(شکل ۲-۱۲) برخورد بار با تیرهای پل و آسیب دیدگی کامل سازه زیرین دهانه اصلی پل

- کاهش قابلیت کنترل و هدایت وسیله نقلیه

(شکل ۲-۱۴) تصاویری از عدم رعایت طول و عرض و ارتفاع مجاز بارگیری وسیله نقلیه

- کاهش میدان دید سایر وسایل نقلیه
- کاهش سرعت تردد

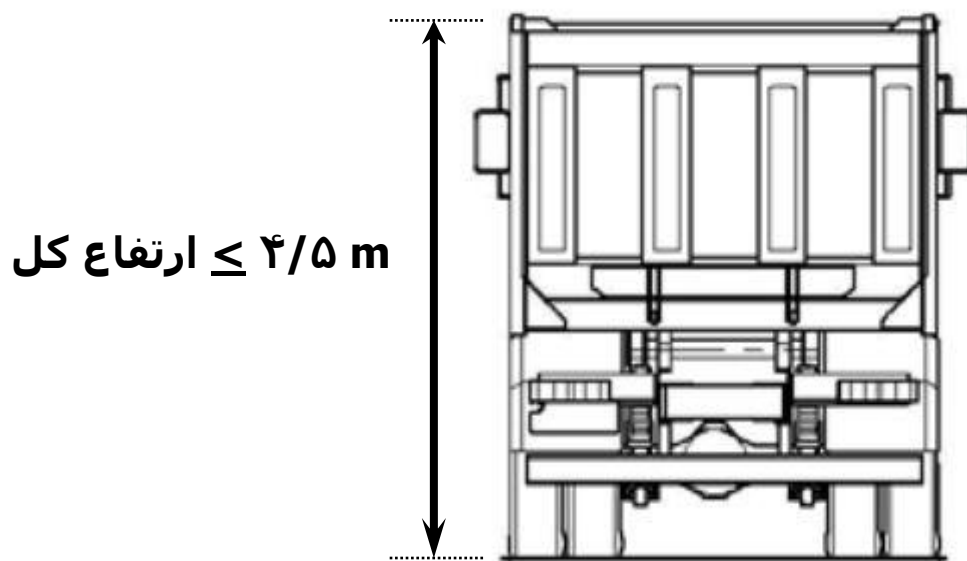

(شکل ۲-۱۵) بارگیری بیش از ارتفاع و عرض مجاز موجب کاهش شدید سرعت وسیله نقلیه به خصوص در قوسها، و کاهش قابلیت کنترل و تعادل وسیله نقلیه شده است.

۲-۱-۳-۲. حداکثر ارتفاع مجاز انواع وسایل نقلیه با بار

حداکثر ارتفاع مجاز انواع وسایل نقلیه باربری برای انواع وسایل نقلیه حداکثر ۴/۵ متر تعیین شده است. البته در برخی از راههای کشور مانند کرج- چالوس این محدودیت ممکن است کاهش یابد. علاوه بر این مقررات، آیین نامه های دیگری نیز در مورد نحوه بارگیری و ارتفاع بارگیری نسبت به ارتفاع دیواره های بارگیر نیز وجود دارد که موضوع این بخش از بحث نیست.

(شکل ۲-۱۸) نمایش حداکثر ارتفاع مجاز بارگیری در راههای کشور

۲-۲. قوانین و مقررات مربوط به وزن

عدم رعایت قوانین و مقررات مربوط به وزن از مهمترین تخلفاتی است که بیشترین سهم را در بروز خسارات و صدمه به راهها به خود اختصاص داده است. به دلیل ماهیت تأثیرگذاری این نوع تخلف بر کل مسیر رفت و آمد و هزینه های تعمیر و نگهداری راهها، عموماً حساسیت بیشتری به این موضوع در بخشهای کنترل و نظارت پلیس در ایران و دیگر کشورها معطوف شده است. قوانین و مقررات مربوط به وزن وسایل نقلیه شامل دو بخش **وزن محوری** و **وزن کل** وسیله نقلیه با بار می شود. قبل از بررسی این دو موضوع دلایل وضع محدودیت های مربوط به وزن با جزئیات بیشتری ارائه خواهد شد.

۲-۲-۱. دلایل محدودیت‌های مربوط به وزن

بار غیر مجاز به دو شکل اصلی موجب بروز خطر و مشکل در حمل و نقل می‌شود. ۱. جنبه اولیه آن ایمنی وسیله نقلیه است. به صورت کلی هر وسیله نقلیه در زمان طراحی و ساخت با توجه به میزان ظرفیت مجاز طراحی و ساخته می‌شود و کلیه اجزای محرکه و ایمنی آن بر همان اساس ساخته شده است. بنابراین در صورت عدم رعایت شرایط مندرج در کارت مشخصات وسیله نقلیه به نوعی عملکرد این اجزا نیز تحت تاثیر قرار می‌گیرد. یکی از مهمترین این اجزا سیستم ترمز وسیله نقلیه است. به عنوان مثال عملکرد يك کارگر ساختمانی در زمان حمل بار توسط يك گاري چرخدار را در نظر بگیرید. به طور قطع اگر میزان بار قابل حمل توسط کارگر با آن چرخ ۱۰۰ کیلوگرم باشد، آن کارگر باید نیروی لازم در حمل گاري را در سرازیرها و سربالاییها داشته باشد. در صورتی که میزان بار بیش از این مقدار باشد، به طور قطع علاوه بر امکان بروز آسیب بر جسم کارگر (در مورد وسیله نقلیه استهلاک بیشتر) امکان بروز حادثه به شدت افزایش می‌یابد. یعنی در صورت حمل اضافه بار، عملکرد سیستم شتاب (قوای محرکه) خودرو و سیستم ترمز تحت تاثیر قرار گرفته و در مواقع خاص سیستمهای مذکور عملکرد مطلوب نداشته و قدرت مانور وسیله نقلیه کاهش یافته و امکان بروز حادثه وجود دارد. ۲. جنبه دیگری که رعایت وزن مجاز را ضروری می‌نماید، موضوعی است که کمتر مورد توجه رانندگان قرار دارد. دلیل آن عدم تاثیر مستقیم این موضوع بر عملکرد راننده است. واقعیت آنست که جاده‌ها و کلیه ابنیه فنی موجود در آنها با توجه به میزان مشخصی از عبور و مرور انواع وسایل نقلیه طراحی می‌شوند. در صورت عدم رعایت وزن مجاز توسط وسیله نقلیه هزینه‌های تعمیر و نگهداری ابنیه فنی راهها به شدت افزایش یافته و ممکن است آسیب جدی به سازه ابنیه فنی راه وارد شود. در این صورت در بسیاری از موارد هزینه‌ها به صورت تساعدي افزایش می‌یابد. در ادامه برخی از اثرات وزن غیر مجاز به صورت مشخص تر مطرح خواهد شد.

- تخریب روسازی راهها و ابنیه فنی آن

(شکل ۲-۱۹) تخریب رویه روسازی (فیتله شدن رویه) به دلیل ترمز وسایل نقلیه باربری

- کاهش قابلیت کنترل و هدایت وسیله نقلیه

(شکل ۲-۲۰) تصاویری از کاهش قابلیت کنترل، هدایت و سرعت وسیله نقلیه

در اثر حمل بارهای ترافیکی

- کاهش توان سیستم ترمز
- کاهش عمر وسیله نقلیه
- افزایش مصرف سوخت
- فرسایش لاستیک ها

(شکل ۲-۲۱) فرسایش لاستیک‌ها به واسطه فشار بار بالا

۲-۲-۲. حداکثر بار کل مجاز انواع وسایل نقلیه باربری

میزان وزن کل و وزن بار مجاز انواع وسایل نقلیه باربری در جدول زیر ارائه شده است.

ردیف	نوع وسایل نقلیه	میزان وزن کل مجاز (تن)	میزان وزن بار مجاز (تن)	توضیحات
۱	کامیون ۲ محور	۱۹	۱۰	
۲	کامیون ۳ محور	۲۶	۱۵	
۳	کامیون بنز ۹۱۱	۱۱	۵	مقادیر ارائه شده در خصوص این وسایل نقلیه به منظور ارائه حدود مشخص برای کنترل و نظارت پلیس راه تعیین شده و در صورتیکه مقادیر مندرج در کارت وسایل نقلیه با این مقادیر متفاوت باشد کمترین مقدار بین اعداد جدول و عدد مندرج در کارت مشخصات وسیله نقلیه ملاک عمل قرار می‌گیرد.
۴	خاور ۸۰۸	۸.۵	۴	
۵	خاور ۶۰۸	۶	۲	
۶	بادسان ۶B۱۴	۷	۳	
۷	بادسان ۸B۱۴	۸.۵	۴	
۸	تریلی ۳ محور ۱۰ چرخ	۲۶	۱۵	
۹	تریلی ۴ محور ۱۴ چرخ	۳۲ (*۳۶)	۱۷	
۱۰	تریلی ۵ محور ۱۲ چرخ	**۴۰	۲۲	
۱۱	تریلی ۵ محور ۱۸ چرخ	۴۰	۲۲	
*	چنانچه فاصله ۲ محور عقب تریلی از ۲ متر تجاوز کند میزان وزن مجاز کل ۲۶ تن است.			
**	در این حالت لاستیک‌ها باید از نوع رادیال و ۲۸۵R۲۲.۵ باشد.			

جدول (۲-۱). میزان وزن کل و وزن بار مجاز انواع وسایل نقلیه باربری مورد استفاده در کشور

۲-۲-۵. مقررات اعمال قانون اضافه بار

بر اساس مقررات در صورت توزین وسیله نقلیه توسط پلیس راه کشور، وسیله نقلیه باربري دارای اضافه بار متوقف شده و وسیله نقلیه مذکور در صورت احراز تخلف اضافه بار در پاسگاه، اعمال قانون می‌گردد و جهت پرداخت خسارات وارد بر راه و تعیین محاسبه این خسارت به سازمانهای حمل و نقل و پایانه های استان معرفی می‌شود. در اینصورت علاوه بر پرداخت میزان خسارت تعیین شده، وسیله نقلیه باید میزان اضافه بار مربوطه را تخلیه و با رعایت حد بار مجاز ادامه مسیر دهد. متأسفانه به دلیل مشکلات مربوط به نحوه تخلیه اضافه بار در محل پاسگاه پلیس راه در اغلب موارد به وسایل نقلیه دارای اضافه بار اجازه تردد داده شده و میزان جریمه بر اساس فاصله بین مبداء تا مقصد نهایی محاسبه و دریافت می‌شود.

تعیین میزان خسارت وارد بر راه برای کلیه وسایل نقلیه باربری باید به ازای میزان اضافه بار (به ترتیب اضافه بار محوری و اضافه بار کل) با توجه به مقدار تناژ اضافه بار و مسافتی که در راه‌های کشور تا محل اعمال قانون پیموده اند انجام شده و به عنوان خسارات اضافه بار از متخلفان توسط سازمان حمل و نقل و پایانه های کشور اخذ می‌شود. با توجه به اینکه میزان اضافه بار محوری و کل، توسط پلیس راه به سازمان حمل و نقل و پایانه های استان اعلام می‌شود، لازم است ابزار توزین (باسکولهای) موجود در پاسگاه‌ها قابلیت ارائه بار محوری را داشته باشد. در حال حاضر بسیاری از باسکولهای موجود در کشور این قابلیت را نداشته و در این حالت جریمه اضافه بار تنها بر اساس میزان اضافه بار کل محاسبه و اعمال قانون می‌شود. دلیل اصلی این موضوع آن است که اغلب باسکولها سالها قبل مورد نصب و بهره برداری قرار گرفته است و در دوره های پیشین معیار محاسبه خسارات وارد بر راه تنها وزن کل وسیله نقلیه بوده است. این در حالی است که در بسیاری از موارد به خصوص در تریلی‌ها به دلیل چیدمان نامناسب بار بر روی بارگیر، علیرغم آن که بار مجاز کل رعایت شده است، بار به صورت یکنواخت روی محورهای وسیله نقلیه توزیع نشده و برخی از محورهای وسیله نقلیه دارای اضافه بار محوری اند. یکی از موارد شایع این اضافه بار محوری مربوط به وسایل نقلیه ۵ محور ۱۸ چرخ است که بارهای کم حجم بسیار سنگین حمل می‌کنند. در این حالت به منظور جلوگیری از بروز آسیب به بارگیر، سعی می‌شود بار در قسمت فوقانی زوج محور کشنده قرار گیرد که این موضوع سبب ایجاد اضافه بار محوری در این بخش می‌شود.

کلمات کلیدی

Accident, Axle, Back Breaker Trailer, Bogie, Chassis, Coverage Wrapped Truck, Curtain Side Truck, Delivery Lorry, Freight, Hauler, Heavy Goods Vehicle, Load, Logistics, Lorry Truck, Man, Oversize Load, Semitrailer, Trailer, Transportation, Transporter, Truck.

منابع

برگرفته از کتاب "اصول و ضوابط ابعاد و اوزان حمل و نقل بار"، نشر ارگ - چاپ اول - تابستان ۱۳۸۸
عکسها از سایتهای اینترنتی - تابستان ۱۳۸۹

تهیه کننده: شرکت حمل و نقل ماهان ترابر پارسیان   پست الکترونیک (ایمیل): azizi@MahanTransport.com

آدرس: ایران - تهران - جاده قدیم قم - شهرک حمل و نقل استان تهران - پلاک ۷۴

تلفن: ۵۵۲۳۷۷۴۰   فکس: ۵۵۲۳۷۷۲۵   وب سایت: <http://www.MahanTransport.com>

[بازگشت به صفحه اصلی سایت ماهان ترابر پارسیان](#)

<http://www.MahanTransport.com>

Δ شرکت ماهان ترابر پارسیان